

SAMSUN İLİNDE KENTSEL BÜYÜME DESENİNİN İNCELENMESİ

N. Günbeyaz¹, N.G. Turan²

¹Ondokuz Mayıs Üniv., Mühendislik Fakültesi, Jeodezi ve Fotogrametri Müh. Böl., 55139, Kurupelit, Samsun, nukhetg@omu.edu.tr

²Ondokuz Mayıs Üniv., Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Böl., 55139, Kurupelit, Samsun, gturan@omu.edu.tr

ÖZET

Kentler, tüm dünyada ülkelerin sosyal yapısında ve ulusal ve bölgesel ekonomilerinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte, kentlerin hızlı büyümesi 21. yüzyılın temel problemlerinden birisidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı ve çarpık kentleşme, birçok çevresel sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Yaşam ve hizmet kalitesinin düşmesi, aşırı kalabalıklık, hava kirliliği, su kirliliği, katı atıkların uygun olmayan yönetimi ve trafik çarpık kentleşmenin neden olduğu başlıca sorunlardandır. Samsun, Karadeniz'in kıyısında bulunan metropol bir kenttir. Samsun, Türkiye'nin gelişmiş ve nispeten gelişmekte olan yerleşim yerlerinden birisi konumundadır. Hızlı ve düzensiz kentleşme, Türkiye'nin birçok yerleşim yerinde olduğu gibi Samsun'da da önemli problemlerden birisini oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Samsun ilinde kentleşme deseninin geniş bir perspektifi çıkarılmıştır. Samsun'da gelecekteki kentleşme ve sürdürülebilirlik açısından alternatif çözümler araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kent, kentleşme, kentsel büyüme, çarpık kentleşme, Samsun.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF URBAN GROWTH FORM IN SAMSUN

Urban plays a vital role in the social fabric of countries and in national and regional economies worldwide. However, uncontrolled growth of cities is the main problem in the beginning of 21st century. Rapid and often unplanned urban growth is the source for many of the environmental hazards faced by cities within the developing world. Substandard housing on marginal land, crowding, increasing levels of air pollution, water pollution and over usage, inadequate sanitation services, in adequate solid waste collection, and motor vehicle traffic and traffic injuries are all associated with rapid growth of urban centers. Samsun is located in Northern Turkey, on the coast of the Black Sea. The city of Samsun is situated at the interface of developed and relatively under developed sub-national regions of Turkey and has experienced rapid urbanization, which is generated urban problems seeming unsolvable in the current institutional context. The purpose of this study is to provide a broad overview of the recent patterns and trends of urbanization in Samsun.

Key Words: Urban, urbanization, urban growth, irregular urbanization, Samsun.

1. GİRİŞ

Kent, genel olarak belirli bir nüfus birikimini ifade etmektedir. Bu nüfus birikiminin en temel özelliği karmaşıklık ve heterojenlik olarak ifade edilen sınırlı bir yapı oluşturmaktır (Yaren, 2002).

Kent, çevresine bakarak bir merkez oluşturan, toplama-dağıtma özelliği olan, tarım dışı sanayi ve hizmet faaliyetlerinin yoğunlaştığı, tarımsal ve tarım dışı faaliyetlerin kontrol yeri ve bu bağlamda örgütlenme ve uzmanlaşma ile beliren özgün bir kentsel yaşama sahip olan yerleşim yeri olarak tanımlanabilmektedir.

Günümüzde, dünya üzerindeki insanların önemli bir bölümü yaşamlarını kentlerde sürdürmektedir. Kentler, nüfusu belli bir büyüklüğü ve yoğunluğu aşan, ekonomisi daha çok tarım dışı etkinliklerde yoğunlaşan ve kendi nüfusunun dışında etki alanı içinde yaşayanlara da hizmet sağlayan yerleşme birimleridir (Palen, 2005). Ülkelerin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde bilim, teknoloji, sanayi kadar kent ve kentleşme düzeyleri de etkili faktörlerdir. Kentleşme, endüstrileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumun yapısında artan oranda, örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir (Keleş, 2006).

Kentlerin sahip olduğu kültürel, toplumsal olanaklar ve hizmetler oldukça çekici etki yaramaktadır. Bu nedenle kentleşme, toplumsal değişimin, kırsal toplumdan kentsel topluma geçişin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Kentleşme aynı zamanda, kentin fiziksel alanının sınırlarında sürekli büyümenin de bir ifadesidir (Özer, 2002).

Kentleşme, devam eden bir süreçtir. Kentleşme süreci, basit nüfus artışının ötesinde ekonomik, sosyal ve politik dönüşümlerle de ilgilidir. Bununla birlikte, kentsel nüfus artışı, kentleşme sürecinin dağılım ve boyutuna temel oluşturan önemli bir faktördür. Kent nüfusunun gereğinden fazla artması, su elektrik ve kanalizasyon gibi belediye

altyapı hizmetlerinin yanında, eğitim, sağlık ve konut gibi toplumsal altyapı hizmetlerinin de artmasına neden olmaktadır. Özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde, kentleşmeden kaynaklanan bu ihtiyaçlar yeterli düzeyde karşılanamamaktadır (Danielson and Keleş, 1985; Brockerhoff and Brennan, 1998).

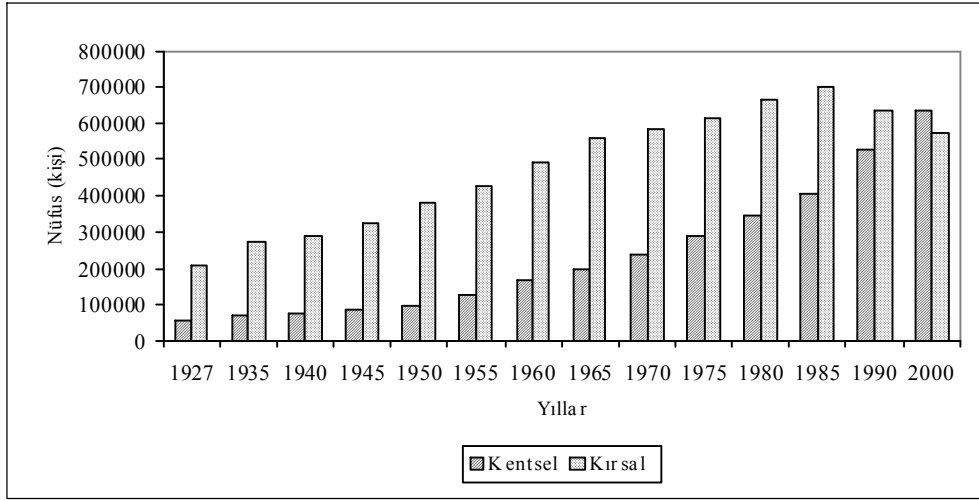
Günümüzde büyük kentlerimiz sağlıklı yapılaşma, konut sorunu, ulaşım ve trafik karmaşası, içme suyunun yetersizliği, kanalizasyonların bulunmayışı gibi etmenlerin yarattığı sorunlarla iç içedir. Kentlerde oluşan atık suların arıtılmadan alıcı ortamlara verilmesi sonucunda ortaya çıkan su kirliliği, kontrolsüzce toprağa bırakılan katı atıklar, trafikten, endüstriden, konutların ısıtılmasından kaynaklanan hava ve gürültü kirliliğinin yanı sıra, bunların önlenmesinde önemli rol üstlenen açık ve yeşil alanlar ile içerdikleri rekreasyonel, sosyal ve kültürel olanakların yetersizliği en önemli güncel sorunları oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, Samsun il merkezinde kentsel büyüme deseninin değerlendirilmesi yapılmıştır. Mevcut durum incelendikten sonra Samsun il merkezinde sürdürülebilir kentleşme için, çevre sorunlarına çözüm alternatifleri getirilmiştir.

2. SAMSUN İLİNDE KENTSEL VE KIRSAL NÜFUSUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Samsun, 2000 yılı nüfus sayımına göre Türkiye'nin en kalabalık nüfusa sahip ondört ilinden birisi durumundadır. Samsun ilinin 1927 yılından itibaren yapılan tüm nüfus sayımlarına göre toplam nüfusu, toplam nüfusun kentsel ve kırsal alanlara göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. 1927 yılında, il nüfusunun %21.26'sını kentsel nüfus, 78.74'ünü kırsal nüfus oluştururken; 2000 yılında 52.54'ünü kentsel nüfus, 47.46'sını ise kırsal nüfus oluşturmuştur. 1927 yılından itibaren sürekli olarak kentsel nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı artarken, kırsal nüfusun oranı azalma göstermiştir.

1927-2000 yılları arasındaki nüfus istatistikleri, kırsal nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranının, kentsel nüfus oranından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, 2000 yılındaki nüfus istatistiği değerleri incelendiğinde, toplam nüfus içerisindeki kentsel nüfus oranının, kırsal nüfus oranının üzerine çıktığını görülmektedir (Şekil 1).

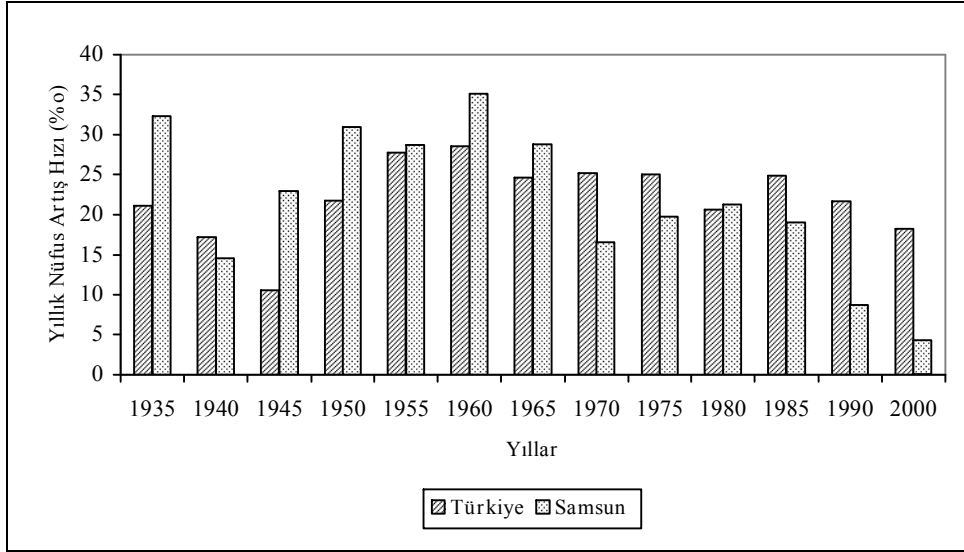

Şekil 1: Samsun İli Kentsel ve Kırsal Nüfusunun Yıllara Göre Değişimi

Tablo 1: Samsun İli Nüfus Değerleri

Sayım Yılı	Toplam Nüfus	Kentsel Nüfus	Kentsel Nüfus Oranı (%)	Kırsal Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)
1927	260.868	55.458	21,26	205.410	78,74
1935	337.817	66.723	19,75	271.094	80,25
1940	363.384	73.409	20,20	289.975	79,80
1945	407.541	82.110	20,15	325.431	79,85
1950	475.660	95.010	19,97	380.650	80,03
1955	549.156	122.260	22,26	426.896	77,74
1960	654.602	162.970	24,90	491.632	75,10
1965	755.946	197.103	26,07	558.843	73,93
1970	821.183	235.716	28,70	585.467	71,30
1975	906.381	290.207	32,02	616.174	67,98
1980	1.008.113	345.200	34,24	662.913	65,76
1985	1.108.710	408.622	36,86	700.088	63,14
1990	1.161.207	527.362	45,41	633.845	54,59
2000	1.209.137	635.254	52,54	573.883	47,46

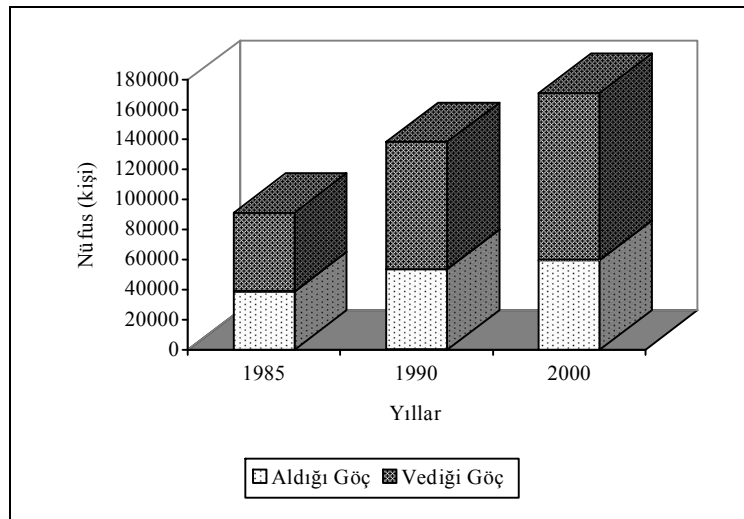
1927 yılında Samsun ili ülke nüfusu içerisinde %1.9'luk paya sahipken 2000 yılında bu oran %1.8'e düşmüştür. 1927-1960 yılları arasında Samsun ilinin yıllık nüfus artış hızının genel olarak Türkiye ortalamasından yüksek olduğu, 1960-2000 yılları arasında ise ülke ortalamasından düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, köylerden şehir merkezlerine göç olduğunu ortaya koymaktadır. Şekil 2'de Türkiye ve Samsun ili için yıllık nüfus artış oranları gösterilmektedir.

Şekil 2: Samsun İli ve Türkiye Geneli İçin Yıllık Nüfus Artış Hızları

Samsun ilinin 2000 yılı nüfusu 1209137 olarak belirlenmiştir. Bu nüfusun 437189'unu il merkezinde yaşayan nüfus oluşturmaktadır. Samsun'un Karadeniz Bölgesi'nde yer alan gelişmiş bir il olması, diğer bölgelerden insanların eğitim ve iş gibi nedenlerle ile göç etmelerine neden olmaktadır. Bu göçler sonucunda, daha da artan nüfus ilin sağlıklı kentleşmesini engellemekte ve birçok problemi beraberinde getirmektedir.

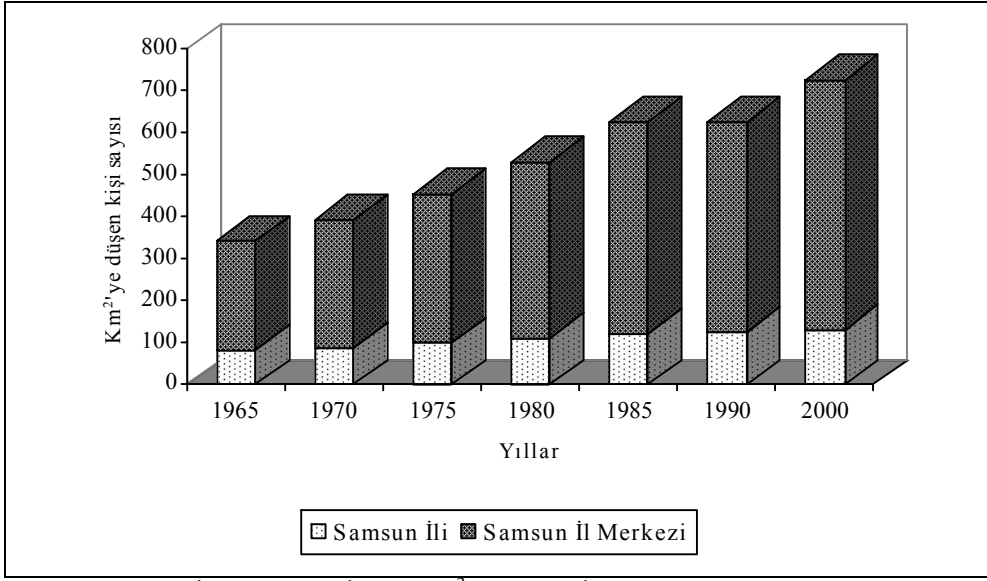
Samsun çevre illerden göç alan bir il olmasının yanında aynı zamanda dışarıya göç veren bir ildir. 1990 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfus artış hızı %8.77 iken bu rakam 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre %3.59 dur. Yine 1990 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre kent nüfusundaki artış hızı %50.24, kırsal nüfustaki artış hızı (-) % 20.12 dir. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre bu oran sırasıyla %11.14 ve (-) % 12.52 dir. Burada göçün kırsal alandan kente olduğu görülmektedir. Dışarıya göç aynı zamanda kırsal alanda aktif genç nüfusun azalmasına neden olmaktadır. Şekil 3'te Samsun ilinin aldığı ve verdiği göçler grafiksel olarak gösterilmiştir.

Şekil 3: Samsun İlinin Aldığı ve Verdiği Göçler

Samsun'da km^2 'ye düşen insan sayısı 1927 yılında 28 kişi iken, 2000 yılında 133 kişiye yükselmiştir. Bu rakam il merkezi baz alındığında daha da yükselmektedir. Samsun il merkezinin yüzölçümü $740 km^2$ olarak verilmektedir. Buna göre, Samsun il merkezinde km^2 'ye düşen insan sayısı 591'dir. Şekil 4'te Samsun il merkezindeki km^2 'ye düşen insan sayısının yıllara göre değişimi gösterilmektedir.

Samsun ilinde ortalama hane halkı büyüklüğü de yavaş bir şekilde azalma göstermektedir. 1955 yılında Samsun ilinin ortalama hane halkı büyüklüğü 6.2 kişi iken, 2000 yılında ildeki hane halkı büyüklüğü 4.8 kişiye düşmüştür. Hane halkı büyüklüğünün azalması ve km²'ye düşen insan sayısının artması birlikte değerlendirildiğinde, Samsun ilinde kentleşmenin plansız bir şekilde gerçekleştiği ortaya çıkmaktadır

Şekil 4: Samsun İli ve Merkez İlçede Km²'ye Düşen İnsan Sayısının Yıllara Göre Değişimi

3. SAMSUN İLİNDE KENTLEŞME HAREKETLERİ

Türkiye’de kentleşme, itici, çekici ve iletici güçlerin etkisi altında oluşan ve değişen bir nüfus hareketidir. İtici güçler, genellikle nüfusu köyden ve tarımdan kentlere iten etmenlerdir. Çekici güçler, köyünden ayrılan veya ayrılmaya hazır bulunan nüfusu kentlere doğru çeken ekonomik ve toplumsal etmenlerdir. İletici etmenler ise, köyünden ayrılan nüfusu kentlere taşıyan ulaşım, iletişim araçlarındaki ve olanaklarındaki gelişmelerdir (Oktay, 2002).

Türkiye’de nüfus artışıdaki değişime bakıldığında, Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılışı ve Cumhuriyetin kuruluşu esnasında yaşanan savaşlar ve yoksulluk nedeniyle önemli bir düşüşün olduğu gözlenmektedir. 1950’lerden sonra dönemin olağanüstü koşullarının değişmesi ile başlayan nüfus artışı günümüze kadar devam etmiştir.

Türkiye’deki kentleşme, genel olarak, gelişmekte olan ülkelerin kentleşme süreçlerine benzemektedir. Türkiye’de kentleşme, sanayileşmeden daha hızlı bir tempoyla ilerlemektedir. Bu nedenle ekonomik gelişme, gerçek almada “sanayi ekonomisi” aşamasına girmeden “hizmet ekonomisi” aşamasına geçmiş bulunmaktadır. Kentler hızlı bir şekilde büyümekte, kentlerde oturanların oranı, kırsal yerleşmelerde oturanlara oranla daha hızla artmaktadır. Kalabalık nüfusların hızla mekan değiştirmesi, ülkede yaşanan hızlı sosyal değişim sürecinin de etkisiyle, kentleri sorun alanları haline getirmektedir. Özellikle İstanbul, Ankara, İzmir ve Samsun gibi metropol kentlerde bu sorunlar fazlasıyla yaşanmaktadır.

Türkiye’de 1950’lere kadar güçlü kentleşme eğilimleri bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, 1950’lerden sonra Türkiye, hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. 1960-2000 yılları arasındaki 40 yıllık sürede kentsel nüfus 6.9 milyondan 44 milyona çıkarak yaklaşık 6 kat artmıştır. Kentsel nüfusun, genel nüfus içindeki oranı ise, aynı dönemde %25.1’den %65’e yükselmiştir (Keleş, 2006).

Samsun ili 1923-1948 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti’nin “Planlı Kalkınma Anlayışı” doğrultusunda sağlıklı ve düzenli yapılaşmanın bir örneğini göstermiştir. Ancak, bu planlı kalkınma anlayışının 1950-1960 yılları arasında ülke genelinde terk edilmesi ile birlikte ortaya çıkan göçe dayalı kentleşme olgusu ülkemizin pek çok kentinde olduğu gibi Samsun’u da olumsuz yönde etkilemiş ve kent çok hızlı bir nüfus artışına ve göçe maruz kalmıştır (Samsun Valiliği, 2004).

1970’li yıllarda Ankara, İstanbul ve İzmir gibi metropollere olan yoğun göçün yavaşlatılması amacıyla coğrafi avantajı olan yerleşimlerin dengeleyici metropol kent olarak geliştirilmesi anlayışı doğrultusunda, Karadeniz’in en büyük yerleşim merkezi olan Samsun da metropol kent olarak belirlenmiştir. Bu dönemde, kentin iç dinamikleri uyarıcı devlet yatırımları ile desteklenerek, metropolleşme süreci hızlandırılmış ve bölgenin önemli bir merkez olması sağlanmıştır.

Samsun'da kentleşme olgusunu hızlandıran bu politikanın 1980'li yıllarda Samsun için terk edilmesi ile kentte sağlıksız ve plansız bir gelişme sürecinin başladığı ve gelişme grafiğinin hızla gerilediği görülmektedir (Samsun Valiliği, 2004).

4. SAMSUN İLİNDE KENTSEL BÜYÜME DESENİ

Samsun ili Karadeniz sahil şeridinin orta bölümünde yer almakta ve yüzölçümü ile Türkiye'nin yaklaşık %1.2'sini oluşturmaktadır. Samsun ili yeryüzü şekilleri bakımından üç ayrı özellik göstermektedir. Birincisi güneyindeki dağlık kesim, ikincisi dağlık kesim ile kıyı şeridi arasında kalan yaylalar, üçüncüsü ise yaylalar ile Karadeniz arasındaki tarımsal potansiyeli en yüksek olan Bafra ve Çarşamba ovalarıdır. Kızılırmak ve Yeşilirmak delta ile çevrelenmesi ve bitki örtüsünün elverişli olması kentin turizmine değer katmakta, hava, deniz ve karayolu ile Türkiye'nin her yerine bağlantılı olması da turizm açısından önemli bir konaklama merkezi olmasını sağlamaktadır.

Samsun, nüfus yoğunluğu nedeniyle Karadeniz Bölgesi'nde ticari ve sanayi yaşantısı oldukça yoğun bir kenttir. Samsun il merkezinde sanayi, kentin doğusunda yer almaktadır. Samsun ilinde 5 adet büyük sanayi tesisi bulunmaktadır. Bu sanayi tesisleri Eti Bakır A.Ş., Toros Gübre ve Kimya Endüstrisi A.Ş. (TÜGSAŞ), Balıca Sigara Fabrikası ve Çarşamba Şeker Fabrikası ve Tekel Yaprak Tütün İşleme Fabrikası'dır. Samsun Organize Sanayi Bölgesi, üç adet Küçük Sanayi Sitesi'nin ve özel sektör sanayi yatırımları da bu bölgede yoğunlaşmıştır.

Samsun, sahil şeridinden sonra dik yamaçların bulunduğu bir jeolojik yapıya sahiptir. Samsun ili makroformunun belirlenmesinde kuzeyde Karadeniz, güneyde eğimli arazi yapısı, yerleşme alanındaki jeolojik açıdan tehlikeli alanlar, doğuda sanayinin bulunması etkili olmuş ve bunun sonucunda da kentsel dokuda daralma olmuştur. Ancak, kent zamanla batı ve güney kesimine doğru gelişmeye başlamış olup, bu yöndeki gelişimine devam etmektedir. Bu nedenle, kentleşme sahil şeridinin uzantısı doğrultusunda batıda ve güneyde gelişme göstermektedir.

Samsun kent merkezi, gereğinden fazla yoğunluktan dolayı, oldukça sıkışık durumdadır. Kent merkezinin dışındaki bölgelerde ise, yapılaşma plansız gerçekleştiğinden, kentsel standartı oldukça düşük alanlar oluşmuştur. Bu alanlardaki yapılaşmanın tamamlanması ise bu alanlara müdahale şansını ortadan kaldırmaktadır.

Kentteki konut gereksinimini karşılamak ve kentsel dönüşüm projeleri kapsamında Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile yapılan ortak girişimler sonucu, konut yapımına başlanmıştır. Bu alanlardaki kentsel gelişme deseni, kent merkezindeki kentsel gelişme desenine oranla daha yüksek standartlı olarak görülmektedir.

5. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME YAKLAŞIMI

Günümüzde kentsel ve çevresel planlama uygulamaları olmasına rağmen, kentsel ve çevresel problemler artarak devam etmektedir. Yapılan planlama çalışmalarının, kentsel ve çevresel problemlere yönelik çözüm önerileri getirmemesi nedeni ile araştırmacılar yeni alternatif kent yaklaşımları üretmeyi amaçlamaktadır. Sürdürülebilir kentler bu yaklaşımlardan birisini oluşturmaktadır (Finco and Nijkamp, 2003; Brand and Thomas, 2005).

Modern anlamda sürdürülebilirlik kavramı, dünya çapında çevresel ve sosyal krize liderlik eden modern gelişmeye yanıt olarak 1970'li yılların başında önemli bir büyüme ile ortaya çıkmıştır (Wheeler, 2004). Sürdürülebilir kentleşme, sürdürülebilir gelişme kavramı ile bağlantılı olduğundan, kentlerin var olan birçok özelliği dikkate alınarak kent planlaması ve toplum gelişmesini de kapsayan sürdürülebilirlik ve bir çok ölçüt ve gösterge ile tanımlanmaktadır. Yerel Gündem 21 veya ulusal yönetim rehberi sonuçlarına göre çevresel kriterlerin yanında (su ve enerji harcaması, atık geri dönüşümü, ulaşım vb.) yaşam sorunlarının kalitesi, sürdürülebilir kentleşmenin çeşitli tanımlarının merkezi olmuştur (Chiesura, 2004).

Bir teori ve uygulama dalı olan kentleşme olgusunun sürdürülebilirliğinin sağlanması, bugün yaşamakta olan bireyler ve yeni kuşaklar için hayati önem taşımaktadır. Bu noktada ortaya çıkan "sürdürülebilir kentleşme" kavramı bugün şehircilik anlayışının geldiği son noktadır. Bu noktaya gelinmesinde bir çok etken söz konusudur. Bunlar; nüfus artışı, doğal dengelerin bozulması, ekonomik dengesizlikler, mekanın tekrar üretilmeyen bir sermaye olması gibi nedenlerdir.

1994 yılında Strassbourg'da düzenlenen Bölge Planlamadan Sorumlu Avrupa Bakanlıkları Konferansı'nda sürdürülebilir kentsel ve bölgesel gelişmenin dört temel ilkeyi benimsemesi üzerinde durmuştur. Bu ilkeler;

- Kent ve bölgeye düşen enerji sarfiyatının ve emisyonlarının azaltılması,
- Doğal ekosistemlerdeki değişimlerin ve müdahalelerin azaltılması, mümkünse yok edilmesi,
- Doğal kaynakların atıklara dönüşümünün telafi edilmesi,
- Kentte ve bölgelerde yaşayanlar için çevre bilincinin oluşturulması şeklindedir.

Sürdürülebilir kentleşme sistemi, sadece kentleri kapsayan ve kentler için düzenleme yapan bir kavram olmaktan öte, aslında bütün yerleşmeler için de bir üst sistem olma görevini üstlenmektedir. Bugünün yerleşmelerinde, bütün olguların birbirleri ile etkileşim içinde oldukları düşünüldüğünde, kentlerin de tek başına ele alınamayacakları anlaşılır ve bu nedenle ülke sınırları içinde veya ülke sınırlarını da aşarak uluslar arası ölçekte kentlerle beraber düşünülmelidir. Bu nedenle sürdürülebilir kentleşmenin hem yerel, hem ulusal hem de evrensel yönleri bulunmaktadır.

Sürdürülebilir gelişme ve sürdürülebilir kentsel planlama, çevrenin bir kaynak olarak tüketilmesi ve yitirilmesine önem vermeden kullanımına karşı geliştirilen bir planlama anlayışıdır. Bu anlayışla çevresel kaynakların yalnız o dönemin kullanıcılarının değil, gelecek nesiller tarafından da kullanılması sağlanabilmektedir. Sürdürülebilir kentleşme sistemlerinin görevlerinden ilki, mevcut sorunları aşmayı sağlayıcı ve bunu devam ettirici çözüm yollarını bulmak, ikincisi ise geleceğe yönelik olarak gerekli tedbirleri almayı sağlayacak zemini oluşturmak ve politikaları üretmek yoluyla sürdürülebilirliği temelden sağlamaktır.

6. SONUÇ

Samsun, Türkiye'nin gelişmiş ve nispeten gelişmekte olan yerleşim yerlerinden birisi konumundadır. Hızlı nüfus artışı ve düzensiz kentleşme, Türkiye'nin birçok yerleşim yerinde olduğu gibi Samsun'da da önemli problemlerden birisini oluşturmaktadır. Bu durum, Samsun'da sağlıksız yapılaşma, konut sorunu, ulaşım ve trafik karmaşası, su ve atıksu sorunu, gürültü ve yeşil alan yetersizliği gibi sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Hızlı nüfus artışı ve Samsun'un konumu, kentsel dokuda daralmalara neden olmuş ve yapılaşma plansız gerçekleştiğinden kentsel standardı oldukça düşük alanlar oluşmuştur. Ancak, kent zamanla batı ve güney kesimine doğru gelişmeye başlamış olup, bu yöndeki gelişimine devam etmektedir.

KAYNAKLAR

Brand P., Thomas M.J., 2005. *Urban Environmentalism, Global Change and the Mediation of Local Conflict*, Routledge, Taylor & Francis Group, New York.

Brockerhoff M., Brennan E., 1998. *The Poverty of Cities in Developing Regions*, Popul. Dev. Rev. , 24, 75-114.

Chiesura A., 2004. *The Role of Urban Parks for the Sustainable City*, Landscape and Urban Planning, 68, 129-138.

Danielson M.N., Keleş R., 1985. *The Politics of Rapid Urbanization*, Holmes&Meier Publishers, Inc., United States of America, 286 p.

Finco A., Nijkamp P., 2003. *Pathways of Urban Sustainability*, Journal of Environmental Policy and Planning, 3, 289-302.

Keleş R., 2006. *Kentleşme Politikası*, Dokuzuncu Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 780s.

Özer Y.E., 2002. *Organize Sanayi Bölgeleri ve Kentsel Gelişmeye Etkileri: Manisa Organize Sanayi Bölgesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Palen J.J., 2005. *The Urban World*, The McGraw-Hill, Inc., 7th ed., New York, 378 p.

Samsun Valiliği, 2004. *Samsun İl Çevre Durum Raporu*, Samsun Valiliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Samsun.

Wheeler S.M., 2004. *Planning for Sustainability: Creating Liveable, Equitable, and Ecological Communities*, Routledge, Taylor & Francis Group, New York.

Yaren S.Ş., 2002. *Sağlıklı Kentleşme: Yaklaşımlar, Göstergeler ve Örnek Kent Bazında Karşılaştırmalı Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.